

Kulinich P. Land grabbing as a negative legal phenomenon: doctrine analysis and ways of overcoming

Land grabbing as a negative legal phenomenon in Ukraine is being analyzed. It is proved that land (or agrarian) grabbing can be defined as permanent or temporary illegal capture of land and other agricultural facilities used by agrarian commodity producers as well as agricultural enterprises and family farms at all and depriving them with rights to land, other immovable properties and yields which is based on loopholes and other shortcomings of legislation of Ukraine and followed by granting of legacy visibility to such illegal actions. Essence of the land (agrarian) grabbing consists in the next illegal activity. A certain group of people, exactly knowing that particular agricultural lot of land is acquired by other person in a lease or even in ownership for conducting of commodity agricultural production (farming) according to legislation which was effective in previous years, and/or using the lacks of current legislation of Ukraine regarding land cadaster and registration of land rights, secretly reregister right on such lot of land on the name of legal entity created by a grabber of land, and then after such reregistration physically capture the land with the harvest of agricultural cultures on it and even agricultural enterprise (farm) at all. Thus, the land (agrarian) grabbing transfer law into antilaw.

Usually land grabbers attack family farms, other small and medium size agricultural commodity producers that are not able to hire armed guard or use legal services of skilled advocates.

By the aim of unlawful encroachment, the land (agrarian) grabbing can be divided into three kinds: 1) grabbing of harvest only; 2) grabbing of land; 3) grabbing of land, harvest on it and an agricultural enterprise (farm) at all.

According to land law doctrine, any right to land plot consists of three inseparable elements, namely: a land plot as an object of land right, an owner or user of land plot as a subject of land right and the type of land right (ownership, lease, permanent use right and so on). So, correlation between the is as follows: if one element of land right stops to exist – the right to particular land plot stops to exist too. Thus, land (agrarian) grabbing became possible because in the process of state registration of ownership right to newly allocated land plot one element of any land rights which is a land plot is being registered in State land cadaster, and other elements of land rights are being registered in State immovable property registry. As records about lot lands and their owners (users) in these registers do not coincide, grabbers of land use these divergences for misappropriation of stranger land.

In our view, in Ukraine the problem of disconnection of data about land and its owners (users), that is contained in both State land cadastre and State register of rights may be solved by two ways: by way of institutional unification or by way of functional unification. The institutional unification of the State land cadastre and State register of rights to immovable property envisages the transformation of both of them into one data base regarding land and any rights to any immovable property which would be running by one institution (officials). However, we believe that in Ukraine the functional unification is more realistic and more reasonable. For this purpose the subfunction of state registration of land plots should be exempted from the latter and included into mechanism of state registration of rights to immovable property. In such case running of State land cadaster would not include registration of land plot. Any land plot would be registered at the moment of registration of proper right to the land plot. As a result, the functional unification of registration of lands and rights to lands in one data base would close the main loophole in Ukrainian legislation and which land grabbers use for illegal capture of land and other property of family farmers, other small and medium size agricultural producers in Ukraine.

Key words: land, rights to land, grabbing of land, legal counteraction to grabbing of land, unification of state registry of rights and land cadaster

УДК 340.1

*Світлана Василівна Бобровник,
завідувач кафедри теорії права та держави
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доктор юридичних наук, професор*

ПРАВО ТА ПРАВОСВІДОМІСТЬ: ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ

Постановка проблеми. Процес регулятивного впливу права залежить від багатьох факторів. Одні з них мають об'єктивний характер і пов'язуються із суспільними, політичними, економічними, ідеологічними процесами, не залежачи від волі і бажання конкретних суб'єктів. Інші мають суб'єктивне значення, оскільки є залежними від свідомості та рівня правової культури суб'єкта. Особливого значення для права має правосвідомість, адже саме вона за вдалою оцінкою Г. Гегеля є засобом оцінки закону та виконання права, що є продуктом діяльності людини [1, с. 57]. Актуальність аналізу взаємодії права і правосвідомості полягає у встановленні основних аспектів і шляхів впливу права на правосвідомість суб'єктів суспільних відносин, а також зворотного впливу правосвідомості на процес правотворчості, правореалізації, правоохорони та правовідновлення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасній науковій літературі питанням комплексного дослідження ролі правопізнання у формуванні правосвідомості приділена незначна увага. Існуючі наукові публікації наголошують на характеристичні права чи самого феномена правосвідомості через його понятійні та структурні аспекти. Особливої значущості мають ідеї, обґрунтовані П. Барановим, І. Зеленком, В. Ільїним, В. Коробкою, О. Лукашовою, М. Матузовим, П. Новгородцевим, М. Рейснером, С. Сликою, В. Темченком, В. Фарбером щодо правового та філософського розуміння права і правосвідомості на категоріальному рівні. Деякі аспекти взаємодії права та правосвідомості досліджені у працях Т. Демченко, Е. Жукова, О. Петришина, С. Хопти. Не применшуючи значення ідей означених нами вчених, все ж необхідно констатувати відсутність спеціальних наукових праць, метою яких був би аналіз взаємовпливу і взаємодії права та правосвідомості.

Метою статті є теоретико-правовий аналіз взаємовпливу та взаємозалежності права та правосвідомості.

Основні результати дослідження. У юридичній літературі обґрунтована ідея щодо необхідності стимулювання і культивування «почуття права» [2, с. 57].

Почуття права, на думку П. Макушева, є почуттям особи (судді) щодо природного, об'єктивно обумовленого порядку речей, процесів, станів, закономірностей існування та розвитку матеріального світу й суспільства. На його основі ґрунтується дія принципів права, реалізація яких передбачає у кожному конкретному випадку спочатку виникнення у свідомості судді певної моделі правової ідеї, а потім і встановлення прав й обов'язків між суб'єктами відносин. Ідея при цьому виконує функцію відображення суб'єктивно-інтелектуального нормативного змісту і сутності правових почуттів, що природно вкорінені у психології судді у вигляді інтуїтивного права [2, с. 75].

Проблема правосвідомості виникла з появою самого феномена права у його формально-юридичному сенсі. Виходячи з цього, феномен правосвідомості у юридичній науці розглядається у двох аспектах: 1) як специфічний процес пізнання права, його сутності; обґрунтування провідних принципів та ознак; 2) як результат пізнавальної діяльності, знання про право, отриманого шляхом пізнання.

Широкий підхід включає обидва аспекти і припускає, що правосвідомість – це процес усвідомлення та застосування права; окремі елементи пізнавально-правової діяльності (сприйняття правових явищ, уявлення про правові явища і право загалом, поняття права), а також сукупність (або система) інтерпретованих правових знань, отриманих у результаті пізнавально-правової діяльності.

Досліджуючи роль правопізнання у формуванні професійної правосвідомості судді, необхідно зауважити, що у юридичній літературі існують лише два основних погляди на роль права у формуванні правосвідомості – взаємозв'язок права і правосвідомості та протиріччя (суперечність) між правом та свідомістю, що надає можливість об'єднати ці ідеї у дві великі групи.

По-перше, безпосереднє чи опосередковане ототожнення правосвідомості як особливого явища з правом. Підтвердженням цієї тези є праці вчених, які вважають правосвідомість неминучим супутником права та розуміють право як регулятор відносин між людьми, наділених волею і свідомістю. Право і правосвідомість не створюють одне одного, вони формуються в об'єктивних умовах і взаємодіють. Право впливає на правосвідомість, формує уявлення особи про її права й обов'язки, а правосвідомість впливає на право та практику правозастосування [3, с. 241].

По-друге, розмежування права і правосвідомості та віднесення їх до різних сфер суспільного життя: права – до юридичної, а правосвідомості – до політичної чи моральної. Правосвідомість і право досліджуються вченими через їх детермінованість соціальними факторами у тісному зв'язку з їх носієм – людиною. Звичайно, на перший план серед соціальних факторів висуваються соціально-економічні, однак увага приділяється і соціально-культурним, де людина розглядається як активний, свідомий носій права і правосвідомості, хоча і не як їх творець [4, с. 141].

У філософсько-правовій літературі звертається увага на діалектичне поєднання єдності і відмінності, взаємодії й суперечності права і правосвідомості. Зокрема, К. Бельський попереджав про неправомірність як ототожнення права і правосвідомості, так і протиставлення їх один одно-

му. «Право, – стверджував учений, – специфічний елемент, який міститься у структурі правосвідомості, а також має свої особливі характерні ознаки та особливості <...>, які дають змогу йому бути соціальним регулятором» [5, с. 99].

Така логіка міркування надає можливість говорити про те, що право має двоєдину природу: воно відображає дійсність у формі уявлень, ідей та оцінок і в той же час виступає у ролі самостійного соціального регулятора. Обґрунтовуючи такий підхід до співвідношення права і правосвідомості, можливо припустити, що право є тією частиною правосвідомості, яка включає ідеї-моделі поведінки, за допомогою яких регулюються суспільні відносини.

Досліджуючи роль права у формуванні правосвідомості, неможливо не згадати психологічного підходу до дослідження означеного питання. Так, М. Рейснер, перебуваючи під впливом психологічного напрямку у праві, обґрунтованого Л. Петражицьким, схилився до ототожнення правосвідомості і права, хоча і не погоджувався із суб'єктивно-ідеалістичним трактуванням права Л. Петражицького [6, с. 114].

І. Сабо вважав, що М. Рейснер здійснив методологічну помилку, «знищивши різницю між діючим правом і правосвідомістю» [7, с. 58].

Окремої характеристики потребують ідеї первинності права щодо правосвідомості. Ця теорія базується на двох ідеях. По-перше, включення до правосвідомості сукупності раціонально-чуттєвих уявлень і знань про існування правової дійсності. По-друге, введення до змісту правосвідомості об'єктивної основи, що є результатом відображення правової реальності розумом як миротворчим явищем. Таке розуміння властиве концепції Р. Байніязова. «Правосвідомість, – на думку вченого, – це певне бачення юридичного світу, у якому обов'язково присутні мудрість, краса та творчість; це модель правового явища, яка володіє здатністю бути <...> внутрішньо і зовні культурно цілісним, гармонійним, духовно та інтелектуально багатим феноменом, який є ідейним і емоційно-вольовим детермінантом правових явищ і процесів» [8, с. 22].

У науковій літературі прийнято виокремлювати принаймні дві форми взаємовпливу ідей права і правосвідомості.

По-перше, коли теоретичні розробки досягли глибокого розуміння своєрідності права, що з огляду на правову логіку виводить ці теорії на рівень найважливіших ідеалів та цінностей певної соціокультурної дійсності. Правова логіка полягає у тому, що характерні для права зв'язки і відносини неминуче ведуть до суб'єктивних прав людини, які передбачають за правовою логікою реалізацію у тій чи іншій формі або значенні соціальної справедливості і свободи, виключення з життя суспільства свавілля і насильства.

Серед існуючих у юридичній літературі поглядів на феномен «правосвідомість», слід виокремити розуміння, яке поєднує у собі дві категорії – право та свідомість. Феномен «право» надає вказаному поняттю юридичного відтінку, а його поєднання із феноменом «свідомість» передбачає виявлення місця цього феномена у системі загальнокультурного буття. Право виступає об'єктивною реальністю, а суб'єктивна реакція на право і є правосвідомістю [9, с. 247]. Актуальною є думка А. Бережнова, який вважає, що формування правосвідомості є процесом повільним і не завжди прямолінійним – від простого до складного. Вчений вважає, що право впливає на правосвідомість через нормативно-правові акти [10, с. 240].

Важливим є бачення формування правосвідомості, обґрунтоване П. Новгородцевим, який вважав, що при дослідженні формування правосвідомості вивчення права і правосвідомості повинно відбуватися у нормативно-етичних межах [11, с. 302].

Важливою у теоретичному аспекті й значно розширеною є точка зору І. Ільїна щодо розуміння формування правосвідомості та ролі права у ньому [12, с. 147]. Визначаючи правосвідомість, учений наголошує на її сутнісних характеристиках:

- а) правосвідомість притаманна людині і формується на рівні рефлексу й інстинкту задовго до виникнення правових форм: закону і звичаю, позитивного права;
- б) правосвідомість виступає як переконання у справедливості (рівність у належному);
- в) правосвідомість як справедливість є основою закону, звичаю;
- г) правосвідомість керується регулятивною функцією, визначаючи правову діяльність [12, с. 211].

Інший погляд на роль права у формуванні правосвідомості полягає у визнанні суперечності між правом та правосвідомістю, адже взаємозв'язок між правом і правосвідомістю не означає, що цей зв'язок є рівним, безконфліктним. Вимоги свідомості і права не завжди узгоджуються, а нерідко й протистоять одне одному і, таким чином, між правом і правосвідомістю можуть виникати й часто виникають колізії, розбіжності, суперечності. Поєднання юридичного та духовного, інтелектуального, що притаманно свідомості, є проблемою [13, с. 88].

У сучасній літературі визначені причини суперечностей між правом і правосвідомістю, до яких належать: 1) різні методи регуляції поведінки суб'єктів; 2) різні критерії і підходи до оцінки їх поведінки; 3) складність і суперечливість ситуацій; 4) різноманітність ситуацій, що виникають [14, с. 200].

В. Розін виокремлює такі риси правопізнання: а) володіє специфікою правової істини; б) пов'язане з проблемою розбіжності права і закону; в) є критерієм достовірності на істину й ефективність; г) особливостями об'єкта, який створюється у процесі, або розуміння подій на-вколишнього світу [15 с. 14].

Таким чином, роль правопізнання у формуванні професійної правосвідомості судді полягає у здійсненні впливу на професійну правосвідомість, оскільки є найважливішим джерелом її формування, перетворення і розвитку. Але ж зміст, напрямок цього впливу не однозначні й залежать від якості законодавства, його відповідності реальним потребам. Формування правосвідомості відбувається також і шляхом правового впливу на свідомість особи. Правовий вплив має такі форми: інформаційна дія права, орієнтаційний вплив права і його спеціально-юридичний вплив [16, с. 8].

Висновки. Таким чином, на нашу думку, феномени «право» і «правосвідомість» є взаємопов'язаними. Вони існують і розвиваються разом, взаємно підтримуючи і доповнюючи один одного через правопізнання. Правопізнання, зі свого боку, містить у собі і процес впливу права на професійну правосвідомість судді. Розкриваючи сутність поняття правопізнання можливо говорити про невидимий, але взаємний зв'язок між правом й особою, де, з одного боку, право впливає на особу, яка є його об'єктом, а з другого – особа сприймає і пізнає цей вплив права.

Водночас правосвідомість і право мають автономний характер. Так, вони чітко розрізняються за своїми сутнісно-змістовими ознаками, завдяки яким вони виокремлюються з усієї множини правових явищ. Із цих позицій право завжди є об'єктивним, реальним, інституційним утворенням, зміст якого становить система загальнообов'язкових, формально визначених норм і принципів, втілених у відповідних формах (джерел) права. Правосвідомість завжди є суб'єктивним явищем, зміст якого становлять: правові ідеї, поняття; уявлення особи про минуле, чинне чи бажане право; суб'єктивне ставлення до існуючого права як феномена суспільного життя; масові емоційні реакції на право, на вчинки людей.

Використані джерела

1. Гегель Г. В. Ф. Философия права / Г. В. Ф. Гегель ; пер. с нем. ; ред. и сост. Д. А. Керимов и В. С. Нерсисянц ; авт. вступ. ст. и примеч. В. С. Нерсисянц. – М. : Мысль, 1990. – 524 с.
2. Макушев П. В. Професійна правосвідомість і правова культура дільничного інспектора міліції (шляхи формування і удосконалення) / П. В. Макушев [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.aldebaran.com.ru>.
3. Жалинский А. Э. Профессиональная деятельность юриста. Введение в специальность : учеб. пособие / А. Э. Жалинский. – М. : БЕК, 1997. – 330 с.
4. Нерсисянц В. С. Юриспруденция. Введение в курс общей теории права и государства / В. С. Нерсисянц. – М. : НОРМА – ИНФРА, 1998. – 245 с.
5. Бельский К. Т. Формирование и развитие социалистического правосознания / К. Т. Бельский. – М. : Высшая школа, 1982. – 183 с.
6. Рейснер М. А. Теория Л. И. Петражицкого, марксизм и социальная идеология / М. А. Рейснер. – М. : Общественная польза, 1908. – 123 с.
7. Сабо И. Основы теории права / И. Сабо ; под ред. А. В. Туманова ; пер. с венг. А. И. Фицере. – М. : Прогресс, 1974. – 271 с.
8. Байниязов Р. С. Мировоззренческие основы общероссийской правовой идеологии / Р. С. Байниязов // Журнал российского права. – 2001. – № 11. – С. 9–13.
9. Теория государства и права на: рубеже веков: проблемы и перспективы // Правоведение. – 2000. – № 3. – С. 240–245.

10. Бережнов А. Г. Теоретические проблемы правопонимания и формирования содержания права / А. Г. Бережнов // Вестник Московского государственного университета. Серия 11. Право. – 1999. – № 4. – С. 3–13.
11. Новгородцев П. И. Введение в философию права. Кризис современного правосознания / П. И. Новгородцев. – М. : СПб. Лань, 2000. – 347 с.
12. Ильин И. А. Осущности правосознания / И. А. Ильин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.magister.msk.ru/library/philos/ilyin/ilyin07.htm>.
13. Фарбер И. Е. Правосознание как форма общественного сознания / И. Е. Фарбер. – М., 1963. – 214 с.
14. Алексеев С. С. Общая теория права : у 2 т. / С. С. Алексеев. – М. : Юридическая литература, 1981. – Т. I. – 200 с.
15. Розін В. М. Методи правового впливу та самовпливу на правосвідомість / В. М. Розін. – 2008. – Вып. 8. – Т. 1. – С. 467–471.
16. Хопта С. Ф. Теоретико-правові аспекти професійної правосвідомості та її роль в ухваленні судових рішень : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / С. Ф. Хопта. – К., 2018. – 18 с.

Бобровник С. В. Право та правосвідомість: взаємозалежність

Досліджено основні аспекти взаємозалежності права та правосвідомості. З'ясовано існуючі точки зору вчених на досліджувану проблему. Виокремлено спільні, відмінні риси права і правосвідомості, їх суперечності. Проаналізовано роль правопізнання для формування правосвідомості.

Ключові слова: право, правопізнання, правосвідомість, професійна правосвідомість, протиріччя.

Bobrovnik S. Law and legal awareness: interdependence

The main aspects of the interdependence of law and legal consciousness are investigated. The existing points of view of scientists on the investigated problem are found out. The common, distinctive features of law and legal consciousness, their contradictions are singled out. The role of jurisprudence for the formation of legal consciousness is analyzed.

Formulation of the problem. The process of regulatory influence of law depends on many factors. Some of them are objective in nature and are associated with social, political, economic, ideological processes, not depending on the will and desire of specific subjects. Others have a subjective significance, since they are dependent on the consciousness and level of the legal culture of the subject. Of particular significance for law is the legal consciousness, because it is she who has successfully evaluated G.V.F. Hegel is a means of assessing the law and enforcing the law that is the product of human activity. The urgency of the analysis of the interaction of law and justice is to establish the main aspects and ways of influencing the right to legal consciousness of the subjects of social relations, as well as the reciprocal influence of legal awareness on the process of law-making, law enforcement, law enforcement and the restoration of rights.

Degree of research of the problem. In contemporary scientific literature, the issue of the integrated study of the role of legal knowledge in the formation of legal awareness is paid insignificant attention. Existing scientific publications emphasize the characterization of law or the very phenomenon of legal consciousness through its conceptual and structural aspects. Ideas that are substantiated by P. Baranov, I. Zelenko, V. Ilyin, V. Korobka, O. Lukashova, M. Matusov, P. Novgorodtsev, M. Reisner

S. Slika, V. Temchenko, V. Farber on the legal and philosophical understanding of law and justice on the categorical level. Some aspects of the interaction of law and justice are researched in the works T. Demchenko, E. Zhukov, O. Petrishina, S. Hopts Without diminishing the significance of the ideas of our scientists, we still need to note the absence of special scientific works, the purpose of which would be to analyze the interaction and interaction of law and legal consciousness.

The purpose of the article is a theoretical and legal analysis of mutual influence and interdependence of law and legal consciousness.

The problem of legal consciousness arose with the appearance of the very phenomenon of law in its formal legal sense. Proceeding from this, the phenomenon of legal consciousness in legal science is considered in two aspects: 1) as a specific process of knowledge of law, its essence; substantiation of the leading principles and features; 2) as a result of cognitive activity, knowledge of the right obtained through cognition.

A broad approach involves both aspects and assumes that legal awareness is a process of awareness and application of law; separate elements of cognitive-legal activity (the perception of legal phenomena, the idea of legal phenomena and law in general, the concept of law), as well as the totality (or system) of interpreted legal knowledge obtained as a result of cognitive-legal activity.

Separate characteristics require the idea of the primacy of law in relation to legal consciousness. This theory is based on two ideas. First, the inclusion in the legal consciousness of a set of rational-sensory representations and knowledge of the existence of legal reality. And, secondly, the introduction to the content of the legal consciousness of the objective basis, which is the result of reflecting the legal reality of the mind as a peacemaking phenomenon.

Thus, in our opinion, the phenomenon of «right» and «legal consciousness» are interrelated. They exist and develop together, mutually supporting and complementing each other through legal knowledge. Legal recognition, in turn, includes the process of influencing the right to a judge's professional legal consciousness. Revealing the essence of the concept of legal knowledge, one can speak of an invisible, but a reciprocal link between the right and the person, where, on the one hand, the right affects the person acting on its object, and on the other – the person perceives and recognizes this influence of law.

Thus, the role of legal knowledge in shaping the professional justice of a judge is to exercise influence on professional legal consciousness, since it is the most important source of its formation, transformation and development. But the content, the direction of this influence is not clear and depends on the quality of legislation, its compliance with real

needs. Formation of legal consciousness also occurs through the legal influence on the consciousness of the person. Legal influence has the following forms: information action law, the orientation of the influence of law and its special legal effect.

Key words: law, jurisprudence, legal consciousness, professional legal consciousness, contradictions.

УДК 340.114.3-044.922

*Богдан Іванович Андрусишин,
професор кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова,
доктор історичних наук*

*Ольга Володимирівна Токарчук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова,
кандидат юридичних наук*

НЕ ПРАВО СИЛИ, А СИЛА ПРАВА (РЕГУЛЯТИВНА ФУНКЦІЯ ПРАВА ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ПЕРІОДУ)

Постановка проблеми. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. українське суспільство стало на шлях радикальних змін, модернізації всіх аспектів життя соціуму.

Зasadничі зміни торкнулися і сфери права. Сучасний етап розвитку Української держави та суспільства, якщо коротко, то можна охарактеризувати як трансформаційний, для якого притаманним є прагнення розбудувати правову державу, громадянське суспільство та ефективний механізм правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичним проблемам реалізації прав і свобод людини та громадянина в умовах соціально-правового розвитку присвятили свої праці Ю. Шемшученко, Н. Оніщенко, П. Рабінович, О. Зайчук, С. Бобровник, О. Богиніч, В. Васецький, В. Буткевич, Ю. Ющик та ін. Фактори та умови функціонування і забезпечення прав та свобод людини досліджували Н. Пархоменко, О. Андрійко, Г. Кикоть, В. Сіренко, П. Кулинич, Л. Макаренко, Є. Кубко, В. Погорілко, В. Копейчиков, П. Стецюк, Ф. Лисенков, О. Батанов, Є. Білозьоров та ін. На вивчення регулятивної функції права дослідження фундаментальних засад правового виховання, визначення понятійних конструктів, з'ясування правового виховання як базового чинника державотворчого процесу в Україні звернули увагу В. Оксамитний, О. Петришин, А. Гетьман, В. Тацій, Б. Андрусишин, С. Максимов та ін.

Метою статті є розкриття ролі і місця права в сучасному українському суспільстві, яке є розбалансованим; звернути увагу на ті механізми, які повинні забезпечити суспільну рівновагу інтересів різних соціальних груп, окремого громадянина, держави і загалом суспільства. Автори висловлюють думку про те, що в умовах трансформаційного суспільства правова система держави діє за своїми власними закономірностями, піддаючись як внутрішнім, так і зовнішнім впливам.

Основні результати дослідження. Загальні функції і мета права добре відомі. Теорія права, філософія права говорять про спрямування права на стабільне функціонування суспільства, забезпечення людям гідних умов життя. Вказані і шляхи досягнення означеної мети, зокрема, створення офіційної системи примусу. Порушуючи загальноприйняті правила співжиття, люди можуть піддаватися покаранням (санкціям).

Друга мета права – забезпечення умов для приватної діяльності людей, коли держава стає гарантом дотримання відповідних законів. Третє – зобов'язання розв'язати суперечки щодо самого тлумачення закону і фактів його порушення. У цьому разі закон виступає не лише у вигляді погрози, а й обіцянки, гарантії захисту інтересів людей. І, нарешті, четвертою метою права є визначення форми (системи) управління.